

Załącznik nr 1

do Uchwały Nr 942/2015
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 10 grudnia 2015 r.

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa – profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 14 – 15 kwietnia 2016 r. na kierunku *filologia* prowadzonym w ramach obszaru nauk humanistycznych na poziomie studiów pierwszego stopnia realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych o profilu ogólnoakademickim na/w Wydziale Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr hab. Bożena Stawoska – Jundzill, członek i ekspert PKA

członkowie:

1. dr hab. Ariadna Strugielska – ekspert PKA
2. prof. dr hab. Joanna Pyszny – ekspert PKA
3. mgr Edyta Lasota – Belżek – pracownik Biura PKA i ekspert PKA
4. Agnieszka Szyndler – ekspert PKA (studentka)

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Ocena jakości kształcenia na kierunku *filologia*, prowadzonym w *Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim*, została przeprowadzona z inicjatywy *Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA)* w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2015/2016.

PKA już po raz kolejny ocenia jakość kształcenia na tym kierunku. Kierunek podlegał ocenie w roku 2010 i otrzymał ocenę pozytywną z nielicznymi zaleceniami do poprawy zaistniałych uchybień, wykazanych w ocenie. ZO obecnej wizytacji programowej odnotował działania

doskonalące lub naprawcze władz Jednostki we wskazanych obszarach. (Uczelnia zintensyfikowała swoje działania w celu dostosowywaniu kierunku *filologia* do potrzeb rynku pracy, powołując nowe specjalności (np. język angielski od podstaw, język angielski z językiem rosyjskim) i specjalizacje (w zakresie obsługi biznesu, obsługi ruchu turystycznego); wprowadziła nowe przedmioty do programu kształcenia (por. j. niemiecki), które to odpowiadają potrzebom lokalnego środowiska; w odniesieniu do poziomu oceny prac dyplomowych praktykuje się obecnie zasadę powoływania na promotorów wyłącznie profesorów lub w drodze wyjątku pracownika naukowo-dydaktycznego ze stopniem doktora; zasoby biblioteczne znacznie się powiększyły, wyrównując dysproporcje pomiędzy językoznawstwem a literaturoznawstwem, zarówno przez intensyfikację zakupów, jak i dostęp do elektronicznej bazy Wirtualnej Biblioteki; w zakresie umiędzynarodowienia studiów również podjęto działania, choć w znacznie mniejszej skali w stosunku do poprzednich obszarów. Tym samym okres pomiędzy wizytacjami został przez Władze efektywnie wykorzystany poprzez uwzględnienie i naprawę wszystkich sugerowanych uchybień, wskazanych przez ZO.

Odbyta obecnie wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. *Raport Zespołu wizytującego* opracowano po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię *Raportem samooceny*, jak również *Raportem* z poprzedniej wizytacji PKA dokonanej na tym kierunku oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, przeprowadzonych hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac etapowych - zaliczeniowych oraz dyplomowych; dokonanego przeglądu infrastruktury dydaktycznej; przeprowadzonych spotkań i rozmów z *Władzami Uczelni, Wydziału* oraz interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi kierunku *filologia*. Wyniki wszystkich przeprowadzonych czynności przez ZO pozwoliły na sporządzenie raportu z wizytacji. *Władze Uczelni* stworzyły bardzo dobre warunki do pracy *Zespołu wizytującego*.

(należy podać informację, czy jest to pierwsza czy kolejna ocena, oraz wskazać jej przesłanki: własna inicjatywa PKA, wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego, wniosek uczelni. Jeżeli bieżąca ocena jest kolejną oceną programową należy podać informację o wynikach ostatniej oceny programowej).

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

<p style="text-align: center;">OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW STUDIÓW</p>
--

O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia			X		
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe ¹ zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		X			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia		X			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oraz prowadzenie badań naukowych		X			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy		X			
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		X			

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać

¹ Określenia: obszar wiedzy, dziedzina nauki i dyscyplina naukowa, dorobek naukowy, osiągnięcia naukowe, stopień i tytuł naukowy oznaczają odpowiednio: obszar sztuki, dziedziny sztuki i dyscypliny artystyczne, dorobek artystyczny, osiągnięcia artystyczne oraz stopień i tytuł w zakresie sztuki.

uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe informacje i syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli nr 1.

Jednostka w odpowiedzi na raport Zespołu Oceniającego PKA przedstawiła szczegółowy opis podjętych działań naprawczych w piśmie wyjaśniającym R-0700-1/2016/MO z dnia 12.10.2016 r., gdzie przedstawiono podjęte lub zaplanowane działania naprawcze, które zostaną uwzględnione w programie kształcenia obowiązującym od kolejnego roku akademickiego 2016/2017.

W programie kształcenia wprowadzono korektę polegającą na przyporządkowaniu kierunku do wskazanych przez ZO dyscyplin: kulturoznawstwa i historii; dokonano uporządkowania i ujednolicenia dokumentacji związanej z programem kształcenia; wyodrębniono z efektów kierunkowych efekty specjalizacyjne, co powoduje bardziej precyzyjny opis kwalifikacji absolwentów; wskazano powiązania prowadzonych badań przez kadrę naukowo-dydaktyczną z treściami zajęć w poszczególnych modułach; efekty kształcenia dla specjalności nauczycielskiej zostały dostosowane do obowiązujących standardów kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela; poszerzono ofertę przedmiotów obieralnych o moduły dostępne w ofercie ogólnouczelnianej; pojęto działania w celu nawiązania współpracy międzynarodowej; wprowadzono standaryzację i wdrożono system sprawdzania oraz oceniania efektów kształcenia oraz wprowadzono funkcję koordynatora modułu oraz wyznaczono osoby koordynujące specjalności.

W ocenie ZO zaprezentowane przez Jednostkę wdrożone i zaplanowane działania naprawcze w pełni uzasadniają zmianę oceny w kryterium I z oceny „znacząco” na ocenę „w pełni”, gdyż zapewniają możliwość i poprawność realizacji programu kształcenia, a w tym osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Tabela nr 1

Kryterium	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

1.1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.*

1.2. Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

1.3. Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami kształcenia określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*

1.5. Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonemu dla ocenianego kierunku o profilu ogólnoakademickim.*

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.

1.5.2. Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie prac badawczych przez studentów.*

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiającą studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiającą identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów. *

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.*

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

1. Ocena – znacząco

2. Opis spełnienia kryterium.

Koncepcja kształcenia na kierunku filologia jest zgodna z misją *Wydziału Humanistycznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim* poprzez odniesienie kierunkowych celów kształcenia do celów strategicznych rozwoju jednostki (zob. program studiów na kierunku filologia). Natomiast spójność strategii rozwoju Jednostki z misją i strategią rozwoju uczelni zapewnia korelacja na poziomie celów strategicznych (zob. załącznik nr 1 pkt.1 raportu samooceny). Koncepcja kształcenia na kierunku jest również zgodna z wydziałową polityką zapewniania jakości (zob. załącznik nr 1 pkt.8 raportu samooceny), poprzez dążenie do poprawy jakości kształcenia i warunków

studiowania, dostosowanie oferty dydaktycznej do potrzeb rynku pracy (dzięki modyfikacji obecnych i projektowaniu nowych specjalności) oraz inspirowanie aktywności naukowej i organizacyjnej studentów.

Misja Wydziału zakłada kształcenie na wysokim poziomie, dające absolwentom wiedzę, umiejętności niezbędne do rozpoczęcia pracy zawodowej i prowadzenia badań oraz wspierające rozwój Gorzowa Wielkopolskiego i województwa lubuskiego. Zgodnie z koncepcją kształcenia program studiów łączy wiedzę filologiczną z wiedzą ogólnohumanistyczną i jest realizowany w ramach 2 specjalności: *język niemiecki/język niemiecki od podstaw* oraz *język angielski/ język angielski od podstaw* (od roku 2016/2017). W ramach specjalności prowadzone są moduły specjalizacyjne: *kształcenie nauczycielskie, kształcenie translatorskie, obsługa biznesu, obsługa ruchu turystycznego, język rosyjski*, pozwalając na wybór przez studenta ścieżki kształcenia, dostosowanej do warunków rynku pracy.

Przedstawiona koncepcja kształcenia, oparta na ogólnohumanistycznych wartościach, filologicznych efektach kształcenia i zmieniających się potrzebach rynku pracy, wpisuje się w misję Uczelni, cele strategiczne i politykę jakości i może być z powodzeniem rozwijana przez Jednostkę.

Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie ustalania koncepcji kształcenia został udokumentowany w załączniku do raportu samooceny oraz potwierdzony na spotkaniach z pracodawcami, absolwentami i studentami.

Koncepcja kształcenia nawiązuje do tradycji promowanych w obowiązujących wcześniej standardach kształcenia dla kierunku filologia oraz wzorców polskich uniwersytetów, zwłaszcza *UAM, US, UW i UW*, skąd wywodzi się kadra zatrudniona w Uczelni, a także do podejść promowanych przez polskie organizacje skupiające nauczycieli akademickich, badających języki nowożytne, takich jak *Polskie Towarzystwo Neofilologiczne*. Powiązania te są widoczne na poziomie programu studiów, obejmującego zarówno tradycyjnie filologiczne przedmioty kierunkowe, jak i moduły skierowane na potrzeby rynku pracy, w tym bloki praktycznej nauki języka.

Koncepcja kształcenia na kierunku jest również otwarta na modelowe procedury i dobre praktyki międzynarodowe, co uwidaczniają starania, by dostosować ofertę, w ramach modułu praktycznej nauki języka (PNJ), do wzorców promowanych przez angielskie i niemieckie konsorcja egzaminacyjne.

Plany rozwoju kierunku zakładają dostosowanie kształcenia do zmian zachodzących w

naukach humanistycznych, jak i zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Oferta kształcenia jest z założenia elastyczna, ukierunkowana na studenta, któremu ma dostarczać aktualnej i kompletnej wiedzy filologicznej, pokazując jednocześnie możliwości jej zastosowania w różnych dziedzinach życia, przygotowując do podejmowania pracy zawodowej.

Świadectwem tej elastyczności są przeprowadzone w ostatnich latach zmiany programowe. Wdrożono nową specjalność: *język niemiecki od podstaw* oraz nowe specjalizacje: *obsługa biznesu, obsługa ruchu turystycznego*; podjęto uchwałę rekrutacyjną dla nowej specjalności: *język angielski od podstaw*. W ofercie Wydziału jest specjalizacja: *język angielski z językiem rosyjskim*, a także studia podyplomowe: *język angielski dla nauczycieli przedszkoli*.

Plany rozwoju, uwzględniające zarówno kontynuację istniejących specjalności i specjalizacji, jak i poszukiwanie nowych rozwiązań, wynikają z tendencji zmian w zakresie filologii i są zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego w tym, poprzez regularne konsultacje z interesariuszami zewnętrznymi, na potrzeby rynku pracy.

Jednostka przyporządkowała kierunek *filologia* do obszaru kształcenia w zakresie nauk humanistycznych, a efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku odniosła do dziedziny nauk humanistycznych oraz dyscyplin naukowych: *językoznawstwo i literaturoznawstwo*. Przyporządkowanie kierunku do wskazanych obszarów, dziedzin i dyscyplin nastąpiło na mocy *Uchwały Senatu Nr 44/000/2012 z 24 kwietnia 2012 r.*

W raporcie samooceny dokonano niespójnego z uchwałą zapisu o przynależności kierunku do dodatkowych dyscyplin: *przekładoznawstwo, filozofia, historia i kulturoznawstwo*. Dyscypliny *przekładoznawstwo* nie ma w wykazie obszarów wiedzy, dziedzin nauki oraz dyscyplin naukowych, więc nie powinna pojawić się w dokumentacji. W odniesieniu do pozostałych dyscyplin, ZO ocenił, że efekty kształcenia dla kierunku nie odnoszą się do filozofii, ale do historii i kulturoznawstwa. Na podstawie analizy efektów kształcenia należy uznać przynależność kierunku do dziedziny nauk humanistycznych oraz dyscyplin naukowych: *językoznawstwo, literaturoznawstwo, historia i kulturoznawstwo*, co wskazuje na potrzebę zmiany na poziomie uchwały senatu.

W raporcie samooceny wykazano znaczny udział w programie kształcenia efektów kształcenia z obszaru nauk społecznych (zob. tabela 3). Odniesień do obszaru nauk społecznych dokonano jednak niespójnie, zaliczając tam, w przypadku specjalności *język niemiecki*, tylko moduł pedagogiczno-psychologiczny, a w przypadku specjalności *język angielski*, również moduły specjalizacyjne (*nauczycielski, tłumaczeniowy, z językiem*

rosyjskim), lektorat języka obcego, seminarium dyplomowe, praktyki zawodowe i wychowanie fizyczne. ZO PKA przekazał władzom jednostki sugestie dotyczące korekty i większej spójności zapisu.

Kierunkowe efekty kształcenia odpowiadają efektom określonym dla obszaru nauk humanistycznych w *Rozporządzeniu z 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego*, co ilustruje tabela nr 1 zamieszczona w programie kształcenia. Zostały one ujęte w kategoriach wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Efekty te odnoszą się do wszystkich efektów przypisanych obszarowi nauk humanistycznych i są z nimi spójne.

Efekty kształcenia uwzględniają wiedzę o literaturze, kulturze, historii i języku, umiejętność prowadzenia własnych badań oraz kompetencje społeczne umożliwiające wykonywanie zawodu nauczyciela, tłumacza lub asystenta w obsłudze biznesu oraz w obsłudze ruchu turystycznego, prowadzenie badań, a także pozwalające na kontynuowanie kształcenia. Analiza dokumentacji wykazuje, że w programie kształcenia dominują efekty obejmujące *filologiczny* trzon kierunku, przy nieco mniejszym udziale efektów potencjalnie powiązanych z oferowanymi specjalizacjami. Należałoby rozważyć uszczegółowienie efektów kierunkowych, a następnie wyodrębnienie z nich efektów specjalizacyjnych. Zabieg ten, precyzujący kwalifikacje absolwentów, z pewnością pozwoliłby im lepiej odnaleźć się na rynku pracy.

Powyższa rekomendacja dotyczy w szczególności prowadzonej na kierunku specjalizacji *nauczycielskiej*, dla której nie wyodrębniono zbioru efektów kształcenia, który w sposób jednoznaczny odzwierciedlałby standardy kształcenia zawarte w stosownych przepisach. Jednostka przypisała specjalizacji *nauczycielskiej* kierunkowe/filologiczne efekty kształcenia, które nie w pełni korelują z efektami kształcenia określonymi w stosownym rozporządzeniu MNiSW. Na poziomie efektów kierunkowych nie uwzględniono efektów z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki ogólnej.

Co prawda, na poziomie modułów dotyczących specjalizacji *nauczycielskiej* efekty przedmiotowe są zgodne z obowiązującymi standardami kształcenia, ale ich nieprawidłowe odniesienie do efektów filologicznych prowadzi do braku spójności i w konsekwencji do niespełnienia standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Dostęp do efektów kształcenia jest możliwy za pośrednictwem stron internetowych jednostki. Efekty kształcenia są publikowane w kartach przedmiotów i zostały sformułowane w sposób

zrozumiały i konkretny w stopniu pozwalającym na stworzenie systemu weryfikacji.

Przedstawione macierze potwierdzają realizację kierunkowych efektów kształcenia na poziomie poszczególnych przedmiotów. Efekty kierunkowe są wielokrotnie realizowane w różnych modułach, co zapewnia ich całkowite pokrycie.

Studenci gorzowskiej *filologii* realizują program specjalizacji *nauczycielskiej* w ramach obydwu specjalności: *język angielski i język niemiecki*. Program ten nie jest w pełni zgodny z rozporządzeniem MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r., ponieważ blok psychologiczno-pedagogiczny nie został uwzględniony na poziomie efektów kierunkowych. Modułem przypisano odpowiednią liczbę godzin i zgodną z przepisami liczbę punktów ECTS.

Dobór treści programowych zgodny jest z kierunkowymi efektami kształcenia i uwzględnia aktualny stan wiedzy związanej z kierunkiem. Kluczowe treści kształcenia dotyczą języka i komunikacji, wiedzy o literaturze, kulturze i historii danego obszaru językowego. Ich powiązania z kierunkowymi efektami kształcenia można zademonstrować na przykładzie modułu *Wiedza o języku i komunikacji*, gdzie treści programowe dotyczące struktury języka, pojęć i terminologii językoznawczej, wpływu czynników społeczno-kulturowych na rozwój języka oraz psycholingwistycznych i glottodydaktycznych koncepcji akwizycji języka są ściśle powiązane z efektami kierunkowymi K_W01 - K_W06.

Treści programowe opisano szczegółowo w sylabusach, uzupełniając je o aktualną bibliografię dostosowaną do specyfiki przedmiotu. Na przykład, dla przedmiotu *Historia literatury angielskiej* zalecana literatura obejmuje zarówno pozycje należące do kanonu, jak i nowsze opracowania. Jednakże w przypadku modułu *Literatura pogranicza* na specjalności filologia niemiecka mamy do czynienia wyłącznie z nowatorskimi trendami i interdyscyplinarną metodologią. Treści programowe na wizytowanym kierunku są zatem charakterystyczne dla współczesnej filologii, łączącej tradycję badań literaturoznawczych i językoznawczych z najnowszymi nurtami wiedzy. Niewielkie zastrzeżenie należy jednak sformułować pod adresem przedmiotów z bloku *Praktycznej nauki języka (PNJ)*, gdzie poziom treści kształcenia nie w pełni odpowiada zakładanemu dla kierunku poziomowi kompetencji językowej, czyli B2 z uwagi na jego zawyżanie lub zaniżanie, nawet w obrębie tej samej karty przedmiotu (zob. PNJ Niemieckiego – praca z tekstem).

Treści kształcenia, szczególnie w ramach seminarium dyplomowego oraz przedmiotów literaturoznawczych, językoznawczych i kulturoznawczych, umożliwiają studentom osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie pogłębionej wiedzy oraz przygotowania do prowadzenia badań. Tematyka prac dyplomowych jest dostosowana do treści kształcenia

uwzględnionych w programie oraz odpowiada profilowi ogólnoakademickiemu, i obejmuje zagadnienia z językoznawstwa, w tym językoznawstwa stosowanego, kulturoznawstwa i literaturoznawstwa.

Treści kształcenia dla modułu nauczycielskiego są zgodne ze standardami kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Tak sformułowany program pozwala uzyskać studentowi aktualną i kompletną wiedzę filologiczną, a dzięki modułom specjalizacyjnym, z zastrzeżeniami wyrażonymi powyżej dla modułu nauczycielskiego, kształtuje umiejętności praktyczne, przygotowując do pracy zawodowej. Proponowane specjalności i specjalizacje odpowiadają profilowi badawczemu jednostki.

Realizację efektów kształcenia umożliwiają wykłady, ćwiczenia, laboratoria i seminaria oferowane na kierunku. W kartach poszczególnych przedmiotów umieszczone są informacje dotyczące stosowanych metod kształcenia. Są wśród nich takie metody aktywizujące, jak: dyskusja, praca w grupach, metoda sytuacyjna; śnieżna kula, burza mózgów, rozwiązywanie problemu, rozmowa sterowana. W razie potrzeby metody kształcenia są dostosowywane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Samokształcenie i aktywizację umożliwiają studentom samodzielnie przygotowywane prezentacje, referaty i prace pisemne. Ponadto każda z kart zawiera spis literatury uzupełniającej, której celem jest ułatwienie indywidualnego procesu poszukiwania wiedzy.

Hospitacje wybranych zajęć dydaktycznych nie potwierdziły znacznego udziału aktywizujących form zajęć i wykorzystania metod dydaktycznych sprzyjających autonomizacji studentów. W trakcie hospitowanych zajęć o charakterze ćwiczeniowym przeważały metody podawcze, zorientowane na nauczyciela. (por. załącznik 4 Raportu z wizytacji).

Zgodnie z przedstawioną dokumentacją i na podstawie rozmowy z pracownikami można stwierdzić, że studia na kierunku *filologia* mają na celu zapoznanie studentów z podstawami warsztatu badawczego, w tym analizą zebranych materiałów (zwłaszcza na seminarium licencjackim), oraz przygotowują do wykonywania zadań praktycznych z wykorzystaniem wiedzy i umiejętności nabytych podczas zajęć specjalizacyjnych. W grupie efektów kierunkowych, odnoszących się do umiejętności, uwzględniono prawidłowo prowadzenie własnych badań oraz prezentowanie ich wyników. Ponadto studenci mają możliwość uczestniczenia w organizowanych na Wydziale Humanistycznym konferencjach naukowych, (np. *Dziedzictwo kulturowe regionu pogranicza*) i seminariach studenckich, a także w mini

wykładach prowadzonych przez kadre naukową jednostki, co stanowi doskonałą podstawę rozwoju ich własnych umiejętności badawczych. Aktywność ta została potwierdzona zarówno na zebraniu z pracownikami *WH*, jak i w trakcie rozmów ze studentami, a podane przykłady obejmują udział studentów w projektach kulturalnych euroregionalnych, festiwalu kultur europejskich i współtworzeniu podręcznika.

Aktywizacja studentów, ale i przygotowanie do pracy badawczej odbywa się również za pośrednictwem działających w jednostce takich Kół Naukowych jak: *Belfer*, *Spoleczniaki*, *Korrigan*.

Czas kształcenia na studiach I stopnia wynosi 3 lata (6 semestrów), jest adekwatny do treści programowych i umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. W każdym semestrze student zdobywa 30 punktów ECTS, co daje łącznie 180 ECTS. Plan studiów licencjackich na kierunku *filologia*, specjalność *język niemiecki*, składa się z siedmiu modułów i obejmuje 2204 - 2234 godzin dla studiów w formie stacjonarnej. Plan studiów licencjackich na kierunku *filologia*, specjalność *język niemiecki od podstaw*, składa się z siedmiu modułów i obejmuje 2509 - 2539 godzin dla studiów w formie niestacjonarnej (studia stacjonarne nie są prowadzone). Plan studiów licencjackich na kierunku *filologia*, specjalność *język angielski*, składa się z sześciu modułów i obejmuje 2094 - 2239 godzin dla studiów w formie stacjonarnej oraz 1296 - 1383 godzin w formie studiów niestacjonarnych. Wszystkie plany studiów obowiązują w roku akademickim 2015/2016.

Obowiązujący na kierunku system ECTS funkcjonuje według koncepcji przyjętej w ramach procesu bolońskiego – punkty są miernikiem nakładu pracy studenta, na którą składają się godziny kontaktowe oraz formy pracy własnej. Podział punktów ECTS uwzględnia nakład pracy studenta (25-30 godzin = 1 pkt), w tym również samokształcenia. Z tego względu wyższa liczba punktów przyznawana jest za przedmioty kończące się egzaminem oraz te, w przypadku, których osiągnięcie efektów wymaga znaczącej aktywności w zakresie studiowania literatury. Rozdział punktów ECTS na poszczególne formy zajęć i typy aktywności studenta w obrębie poszczególnych modułów następuje na poziomie sylabusów.

Punkty ECTS zostały przypisane każdemu przedmiotowi, włącznie z praktykami zawodowymi, a ich liczba nie budzi zastrzeżeń i jest właściwie uzasadniona.

Badania prowadzone przez wykładowców *PWSZ* dotyczą problemów mieszczących się w obrębie *literaturoznawstwa i językoznawstwa*, czyli dyscyplin podstawowych dla filologii. W związku z tym, w tabeli nr 4 Raportu samooceny jednostki nie powinien pojawić się moduł *Praktyki*, który powiązany jest z pedagogiką, obsługą biznesu i ruchu turystycznego. Po

dokonaniu niezbędnej korekty należy uznać, że student otrzymuje ponad 50% punktów ECTS w ramach przedmiotów, których tematyka powiązana jest z prowadzonymi w PWSZ badaniami.

Program studiów uwzględnia łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać: w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów (172 ECTS); w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych właściwych dla kierunku filologia, na poziomie studiów licencjackich o profilu ogólnoakademickim, do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku, poziomu i profilu kształcenia (162 ECTS); w ramach zajęć o charakterze praktycznym, w tym zajęć laboratoryjnych i projektowych (108 ECTS); w ramach niezwiązanych z kierunkiem studiów zajęć ogólnouczelnianych lub zajęć na innym kierunku studiów (minimalna liczba punktów ECTS wynosi 10); w ramach zajęć z wychowania fizycznego (2 ECTS); w ramach praktyk (8 ECTS).

W programie studiów nie uwzględniono natomiast liczby punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszaru nauk społecznych ani liczby punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z języka obcego.

Program studiów zapewnia studentowi możliwość wyboru zajęć, za co najmniej 30% ogólnej sumy ECTS.

Student *filologii niemieckiej* może wybrać jeden spośród czterech modułów specjalizacyjnych: *nauczycielski*, *translatorski*, *obsługa biznesu*, *obsługa ruchu turystycznego*, które umożliwiają zdobycie 41 punktów. Wyborowi podlega również seminarium dyplomowe (21 punktów) oraz lektorat z języka obcego (6 punktów). Łącznie student zdobywa 34,4% punktów w ramach zajęć podlegających wyborowi.

Student *filologii angielskiej* może wybrać jeden spośród trzech modułów specjalizacyjnych: *nauczycielski*, *translatorski* lub *język rosyjski*, które umożliwiają zdobycie 33 punktów. Wyborowi podlega również seminarium dyplomowe (15 punktów) oraz lektorat z języka obcego (6 punktów). Łącznie student zdobywa 54 punkty (30%) w ramach zajęć podlegających wyborowi.

Kwestie wybieralności modułów na kierunku wzbudziły pewne wątpliwości w trakcie spotkań, głównie ze studentami jednostki. Sygnalizowali oni realny brak możliwości wyboru modułów specjalizacyjnych. Powodu zaistniałej sytuacji należy upatrywać w małej liczbie studentów na *filologii*. Można by jednak rozważyć poszerzenie oferty przedmiotów wybieralnych o moduły dostępne w ofercie ogólnouczelnianej, co pozwoliłoby na rozwój zainteresowań studentów i indywidualizację kształcenia.

Kolejność modułów w planie studiów jest merytorycznie i logicznie uzasadniona. W rozkładzie godzinowym zajęć kierowano się zasadą równomiernego obciążania semestrów, z odciążeniem ostatniego w związku z finalizacją pracy dyplomowej.

Formy zajęć są zróżnicowane. Specyfika studiów narzuca im charakter użytkowy i dlatego na studiach I stopnia godziny realizowane w formie wykładów stanowią tylko 11 - 17% (*filologia niemiecka*) i 5 – 10% (*filologia angielska*). Pozostałe godziny kontaktowe realizowane są w formie ćwiczeń, seminariów i projektów, a łączna liczba ECTS możliwa do uzyskania w ramach zajęć o charakterze aktywizującym wynosi 108.

Liczebność grup jest niewielka (średnio 10 osób), co pozwala wykładowcy na poświęcenie uwagi każdemu studentowi, a jednocześnie pozwala na doskonalenie kompetencji społecznych.

Na specjalności *język angielski* studenci I roku dzieleni są na grupy według wyników testu plasującego, co pozwala na bardziej staranne i dogłębne wyrównanie poziomów grup, a w konsekwencji, ułatwia studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Należy jednak podkreślić, że mimo tak sprzyjających warunków kształcenia, hospitacje wybranych zajęć dydaktycznych wykazały niepełne wykorzystanie istniejących możliwości i zbyt duży nacisk na podawcze metody kształcenia.

Harmonogram zajęć jest publikowany z odpowiednim wyprzedzeniem. Długość przerw pomiędzy zajęciami oraz sposób organizacji zajęć jest w opinii studentów niedogodny. Zwraca uwagę fakt organizacji zajęć w godzinach od 15.30 do 21.00. W opinii studentów powodem tego jest łączenie grup, studentów studiów stacjonarnych ze studiami 26 plus, które to z założenia miały się odbywać w godzinach popołudniowych.

Studenci kierunku filologia mają regulaminową możliwość indywidualizacji procesu kształcenia (*Regulamin studiów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, Rozdział III Prawa i obowiązki studentów §13 i §14*). Na filologii realizowana jest indywidualna organizacja studiów (*IOS*). Jest ona dedykowana studentom, którzy podjęli studia równolegle na dwóch kierunkach, uprawiających sporty wyczynowo, wychowujących dzieci oraz z problemami zdrowotnymi. *Indywidualny plan i program studiów* dla studentów wybitnie uzdolnionych nie jest w Jednostce realizowany. Prowadzona na Wydziale polityka informacyjna w tym zakresie jest wystarczająca.

Kolejność modułów w planie studiów jest merytorycznie i logicznie uzasadniona. W rozkładzie godzinowym zajęć kierowano się zasadą równomiernego obciążania semestrów, z odciążeniem ostatniego w związku z finalizacją pracy dyplomowej.

Program studiów uwzględnia praktyki zawodowe określa szczegółowe zasady i formy odbywania praktyk (w formie procedury wydziałowej), zawiera informację na temat liczby godzin, terminów realizacji, wskazuje właściwe dlań efekty kształcenia, metody sprawdzania i oceny efektów kształcenia oraz przyporządkowuje punkty ECTS. Na studiach I stopnia student realizuje praktyki zawodowe w ramach specjalności nauczycielskiej, której wymiar godzinowy jest zgodny za standardami kształcenia nauczycieli (150 godz., w tym praktyka psychologiczno-pedagogiczna - 30 godz., praktyka dydaktyczna - 120 godz.), a także praktykę specjalizacyjną: translatorską, biznesową lub turystyczną (150 godz.). Instrukcje praktyk mają formę załączników do programu.

Podstawą zaliczenia każdej formy praktyki zawodowej jest pozytywna ocena odbytej praktyki wystawiona przez opiekuna ze strony uczelni, na podstawie informacji zebranych od opiekuna ze strony szkoły (mentora), placówki lub zakładu pracy oraz złożenia u opiekuna praktyki ze strony uczelni wymaganej dokumentacji praktyki. Zaliczenia praktyki i wpisu do indeksu studenta dokonuje Dziekan (na wniosek opiekuna praktyki ze strony uczelni).

Weryfikacja efektów kształcenia następuje poprzez porównanie osiągnięcia efektów – wskazanych w sylabusach praktyk – z opinią pracodawcy o przebiegu praktyki oraz na podstawie indywidualnej rozmowy opiekuna praktyk ze studentem, analizy portfolio praktykanta, w tym materiałów audiowizualnych i dzienniczka samooceny.

Studenci mają możliwość odbywania praktyk m.in. w instytucjach i firmach, które podpisały umowę z PWSZ. Jednostka współpracuje z odpowiednimi instytucjami, w których są realizowane praktyki (ZO zapoznał się z ich listą).

Przedstawiona dokumentacja praktyk, jak i spotkanie ze studentami, w pełni potwierdziły właściwą organizację i weryfikację praktyk zawodowych. W ramach przejścia na profil praktyczny opracowano nowy Regulamin praktyk (zatwierdzony Uchwałą nr 27 RWH z dnia 7.03.2015 r.) i ich program oraz podpisano nowe umowy z podmiotami zewnętrznymi w zakresie współpracy i realizacji praktyk zawodowych (wprowadzona Procedura 12). Będzie ona obowiązywać od nowego roku akademickiego 2016/2017.

W ramach *filologii niemieckiej i angielskiej* nie prowadzi się kształcenia na odległość.

Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia poprzez, przede wszystkim, prowadzenie zajęć w językach obcych. Studenci mają również możliwość uczestniczenia w wykładach (w języku obcym) prowadzonych przez nauczycieli wizytujących jednostkę z Ukrainy, Niemiec i Belgii. Według załączonej dokumentacji, celem kształcenia, wskazanym w programie *filologii niemieckiej i angielskiej*, jest wyposażenie studenta w

umiejętność posługiwania się kierunkowym językiem obcym nowożytnym na poziomie C1 oraz drugim językiem obcym nowożytnym na poziomie B2 (osiągnięciu tego celu służą lektoraty - 90 godz.). W kontekście przeprowadzonych hospitacji zajęć i analiz sylabusów przedmiotów, zaleca się rozważenie zmiany poziomu języka specjalności z C1 na B2+.

Jednostka nie ma specjalnej oferty zajęć dla obcokrajowców, nie mniej jednak na kierunku studiuje studenci zagraniczni, na przykład z Ukrainy. Współpraca w ramach programu *Erasmus* oraz umów partnerskich z zagranicznymi ośrodkami uniwersyteckimi stwarza również polskim studentom możliwości kształcenia w językach obcych w ramach okresowych studiów za granicą.

Jednostka nie prowadzi wspólnych studiów z uczelniami zagranicznymi, ale studenci *filologii* mają możliwość uczestniczenia w innych przedsięwzięciach, na przykład polsko-niemiecko-ukraińskich warsztatach, finansowanych przez *Biuro Pro-Europa Viadrina*.

Rekrutacja na studia w formach stacjonarnej i niestacjonarnej na kierunek filologia prowadzona jest według zasad zgodnych z *Regulaminem rekrutacji*, zatwierdzonych przez Senat uczelni. Wymagania wstępne stawiane kandydatom, ubiegającym się o przyjęcie na studia pierwszego stopnia, wynikają z zasad rekrutacji; podstawowym wymogiem, jakie musi spełnić kandydat jest zdany egzamin maturalny. Kandydaci, którzy zdali egzamin maturalny, przyjmowani są na kierunek filologia na podstawie wyników egzaminu maturalnego z języka obcego i języka polskiego. Wyniki egzaminu maturalnego są odpowiednio punktowane, z uwzględnieniem przelicznika za poziom podstawowy i rozszerzony.

Przyjęte zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia.

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się regulowane są w myśl *Uchwały nr 22/000/2015 Senatu PWSZ z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu weryfikacji i potwierdzania efektów uczenia się w PWSZ im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim*.

Zarządzeniem Rektora z 12 października 2015 r. powołano *Wydziałową Komisję ds. Weryfikacji Efektów Uczenia się*. Ze względu na brak zgłoszeń nie wdrożono jeszcze sformułowanych w uchwale procedur potwierdzania efektów uczenia się.

Ogólne zasady oceniania osiągniętych efektów kształcenia oraz prac dyplomowych zawarte zostały w procedurze wydziałowej i znajdują przełożenie na zapisy zawarte w sylabusach. Przedmiotowe efekty kształcenia weryfikowane są w trakcie zajęć dydaktycznych poprzez różne formy oceny cząstkowej (testy, projekty, opracowania, wypowiedzi ustne) oraz

egzamin na zakończenie poszczególnych modułów. Stosowane metody sprawdzania i oceniania po analizie sylabusów oraz wybranych losowo prac etapowych (zob. zał. 3) uznac należy za adekwatne do zakładanych efektów, ale nie w pełni efektywnie wykorzystywane. Wniosek ten nie został jednak potwierdzony na spotkaniu ze studentami, którzy zgodnie stwierdzili, że zasady i kryteria oceniania są przedstawiane na zajęciach a prace rzetelnie omawiane przez prowadzących. W związku z zaobserwowaną rozbieżnością między oceną ZO a opinią studentów, zaleca się wystandaryzowanie procedur sprawdzania i oceniania prac etapowych zgodnie z zaobserwowanymi w jednostce dobrymi praktykami tak, aby ich efektywność jako narzędzia weryfikacji efektów kształcenia nie budziła wątpliwości.

Biorąc pod uwagę opinie ZO i interesariuszy wewnętrznych można uznać, że system oceny pełni na kierunku funkcję wspomagającą studentów w procesie uczenia się i umożliwia w miarę skuteczne sprawdzenie stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów, także w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych w działalności badawczej. Obejmuje on również zajęcia z języków obcych i proces dyplomowania, opisany w osobnej, wydziałowej procedurze. Egzamin dyplomowy jest ostateczną formą weryfikacji efektów kształcenia, ma charakter ustny i jego celem jest sprawdzenie wiedzy, umiejętności i kompetencji z zakresu filologii oraz problematyki związanej z pracą dyplomową. Analiza dokumentacji nie wykazała tu żadnych nieprawidłowości, a analiza wybranych losowo prac dyplomowych potwierdziła, że prace spełniają wymagania właściwe dla kierunku filologia prowadzonego w ramach studiów I stopnia o profilu ogólnoakademickim w stopniu dobrym. Forma zaliczenia przedmiotu oraz kryteria oceny końcowej ustalane są przez prowadzącego, wpisywane do sylabusu przedmiotu i podawane na pierwszych zajęciach. Studenci potwierdzili tę praktykę.

Stosowane na ocenianym kierunku zasady weryfikacji wiedzy i umiejętności studentów zapewniają przejrzystość i obiektywizm ocen, z zastrzeżeniami sformułowanymi powyżej. Większą uwagę należy zwrócić na zapewnienie porównywalności wyników sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Analiza wybranych prac etapowych wykazała brak spójności stosowanych kryteriów i metod oceniania, zarówno między specjalnościami, jak i w obrębie danych modułów.

Kształcenie na odległość nie jest prowadzone.

3.Uzasadnienie:

Koncepcja kształcenia na *filologia* została sformułowana zgodnie z misją i strategią PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim i Wydziału Humanistycznego oraz uwzględnia wzorce i

doświadczenia krajowe i międzynarodowe. Plany rozwoju kierunku są powiązane z dostosowaniem oferty kształcenia do zmian zachodzących zarówno w naukach humanistycznych, jak i w rzeczywistości społeczno-gospodarczej, umożliwiając tym samym studentom elastyczne i efektywne dostosowywanie się do warunków zmieniającego się rynku pracy.

Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do dziedziny nauk humanistycznych oraz dyscyplin naukowych: *językoznawstwo i literaturoznawstwo*. Analiza kierunkowych efektów kształcenia wskazuje na konieczność przyporządkowania kierunku dodatkowo do dyscyplin: *kulturoznawstwo i historia*. Poza tym, dokumentacja związana z programem kształcenia wymaga uporządkowania i ujednoczenia.

Zakładane dla kierunku efekty kształcenia są ogólnie spójne z obszarowymi efektami z zakresu nauk humanistycznych dla profilu ogólnoakademickiego i zostały sformułowane zgodnie z regułami KRK w sposób zrozumiały, pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. Zastrzeżenia budzi jednak brak wyodrębnienia efektów kształcenia dla modułów specjalizacyjnych, w szczególności dla bloku przedmiotów związanych z kształceniem nauczycieli, gdzie konieczne jest dostosowanie efektów specjalności nauczycielskiej do standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Program studiów oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia na ocenianym kierunku w pełni umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie odpowiednich kwalifikacji dostosowanych do poziomu kształcenia. Pewne zastrzeżenia dotyczą nadmiernego udziału metod podawczych w procesie kształcenia.

Zasady i procedury rekrutacji na ocenianym kierunku zapewniają właściwy dobór studentów i nie zawierają przepisów dyskryminujących jakąkolwiek grupę kandydatów, opierając się na zasadzie równych szans w podejmowaniu kształcenia. Na kierunku istnieje możliwość potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów.

W jednostce funkcjonuje wielostopniowy system monitorowania postępów w uczeniu się, który umożliwia skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia. Należy jednak większą uwagę skierować na wystandaryzowanie i wdrożenie systemu sprawdzania i oceniania efektów kształcenia i procedur służących zapewnianiu ich porównywalności.

4. Zalecenia:

- przyporządkowanie kierunku do dyscyplin: kulturoznawstwo i historia;
- uporządkowanie i ujednoczenie dokumentacji związanej z programem kształcenia;

- wyodrębnienie efektów kształcenia dla modułów specjalizacyjnych;
- dostosowanie efektów specjalności nauczycielskiej do standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela;
- uwzględnienie w programie studiów liczby punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszaru nauk społecznych oraz liczby punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z języka obcego;
- poszerzenie oferty przedmiotów wybieralnych o moduły dostępne w ofercie ogólnouczelnianej;
- zmiana poziomu języka specjalności z C1 na B2+;
- wprowadzenie standaryzacji i wdrożenie systemu sprawdzania oraz oceniania efektów kształcenia oraz procedur służących zapewnianiu ich porównywalności;
- wprowadzenie funkcji koordynatora modułu i usprawnienie komunikacji między osobami koordynującymi specjalności: język niemiecki i język angielski.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy-zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.*

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy, odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszarom kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz w jego realizacji.

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium.

Uczelnia do minimum kadrowego zaproponowała 8 nauczycieli akademickich. ZO, biorąc pod uwagę: dorobek naukowy, obciążenia dydaktyczne, formę zatrudnienia i złożone

oświadczenia stwierdza, iż minimum kadrowe dla kierunku *filologia* tworzy ośmiu pracowników naukowo-dydaktycznych: trzy osoby posiadające tytuł naukowy, jedna ze stopniem naukowym doktora habilitowanego, cztery ze stopniem doktora nauk humanistycznych. Wśród ośmiu nauczycieli akademickich wskazanych do minimum, trzech posiada dorobek w zakresie *filologii angielskiej*, trzech - *filologii niemieckiej*, jeden - *filologii słowiańskiej* i jeden - *filologii klasycznej*; struktura kwalifikacji pracowników naukowo-dydaktycznych zaliczonych do minimum kadrowego jest właściwa.

Czterech członków tego minimum reprezentuje (dyplomami i dorobkiem) dyscyplinę *literaturoznawstwo (dziedzina nauk humanistycznych)*, pozostałych czterech – *językoznawstwo (dziedzina nauk humanistycznych)*; do obu tych dyscyplin odnoszą się efekty kształcenia dla kierunku *filologia* realizowanego w PWSZ. Uczelnia prowadzi *filologię* wyłącznie na studiach I stopnia, zostały spełnione wymagania określone w §14 *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia*. Stosunek liczby nauczycieli akademickich tworzących minimum kadrowe do liczby studentów ocenianego kierunku wynosi 1:14, a dla *filologii niemieckiej* 1:11, spełnione są więc z naddatkiem wymagania określone w art. 17.1 ww. *Rozporządzenia MNiSW* (1: 50 dla studiów związanych z kształceniem w zakresie języków obcych).

Wśród kadry kierunku *filologia* przeważają literaturoznawcy i językoznawcy o bogatym, zróżnicowanym tematycznie, (zawsze jednak związanym z obszarem, dziedziną i dyscyplinami nauk humanistycznych) dorobkiem publikowanym w kraju i za granicą, zgodnym z dwiema spośród pięciu dyscyplin nauk humanistycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla ocenianego kierunku. Poza *językoznawstwem* i *literaturoznawstwem* efekty te odnoszą się jeszcze do trzech innych dyscyplin: *historii*, *filozofii* i *kulturoznawstwa*, wśród prowadzących zajęcia na *filologii* jest jednak tylko jedna osoba z dyplomem i dorobkiem z zakresu filozofii, nie ma natomiast *historyka* i *kulturoznawcy*, a zajęcia związane z tymi dyscyplinami prowadzą językoznawcy i literaturoznawca, pracownicy w stopniu magistra. Spora część kadry wywodzi się z dużych uniwersytetów (Poznańskiego, Wrocławskiego, Szczecińskiego), wnosząc do PWSZ swoje bogate doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych. Kwalifikacje i kompetencje dydaktyczne kadry gorzowskiej są adekwatne do realizowanego programu i założonych dla niego efektów kształcenia. Są to doświadczeni dydaktycy o przeważnie długim stażu pracy; zajęcia z praktycznej nauki języka prowadzą wykwalifikowani lektorzy, zajęcia z obszaru

nauk społecznych na specjalizacji *nauczycielskiej* – psychologowie i pedagodzy. Metody dydaktyczne stosowane na części wizytowanych zajęć były jednak niespójne z formą tych zajęć.

Na ocenianym kierunku nie prowadzi się kształcenia na odległość, ale kadra jest do takiego sposobu kształcenia przygotowana dzięki kursom e-learningu organizowanym przez Uczelnię; w gorzowskiej PWSZ funkcjonuje platforma *Moodle*, za pośrednictwem której nauczyciele akademicy wykorzystują w dydaktyce elementy e-learningu, głównie zamieszczając na platformie materiały dydaktyczne.

Obsada zajęć zgodna jest na ogół z potwierdzonymi dyplomami i dorobkiem, kompetencjami merytorycznymi prowadzących, choć w wypadku kilku zajęć budzi wątpliwości (o czym wspomniano już wyżej) – zajęcia z *Historii literatury angielskiej*, *Historii krajów angielskiego obszaru językowego* i *Kultury krajów angielskiego obszaru językowego* prowadzą językoznawcy, a z *Historii i cywilizacji niemieckiego obszaru językowego* oraz *Krajoznawstwa krajów niemieckiego obszaru językowego* - literaturoznawca, wszyscy z tytułem magistra.

W związku z niewielką liczebnością studentów wszystkich roczników możliwe jest – i zapewniane w praktyce dydaktycznej – równomierne obciążenie kadry obowiązkami dydaktycznymi. Zajęcia hospitowane przez ZO stały na nierównym poziomie. Merytoryczne kompetencje prowadzących nie budziły zastrzeżeń, wątpliwości rodziły natomiast stosowane na zajęciach metody dydaktyczne – ćwiczenia prowadzone były w kilku wypadkach metodą wykładu, bez angażowania studentów i prób budzenia ich aktywności poprzez dyskusję, czy przynajmniej zadawanie pytań przez prowadzących.

Pozyskiwanie kadry naukowo-dydaktycznej zatrudnionej na pierwszym etacie, zapisane w *Strategii Wydziału Humanistycznego PWSZ im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim na lata 2015-2020*, jako jedno z najważniejszych działań, jest także jednym z celów polityki kadrowej prowadzonej na ocenianym kierunku. Obecnie dla zdecydowanej większości kadry *filologii* podstawowym miejscem pracy jest PWSZ w Gorzowie, co powiązane jest z planami rozwoju jednostki; zachowana jest także równowaga pomiędzy literaturoznawcami i językoznawcami (o różnych specjalnościach naukowych), co zgodne jest z koncepcją kształcenia na kierunku. Skuteczność polityki kadrowej jednostki potwierdza obecność w kadrze kierunku naukowców i dydaktyków o dużych kompetencjach merytorycznych i dydaktycznych, aczkolwiek niewłaściwa obsada niektórych zajęć wskazuje na brak w tej kadrze specjalistów z niektórych dziedzin wiedzy oferowanej studentom

gorzowskiej *filologii*.

Uczelnia mocno wspiera rozwój kadry naukowo-dydaktycznej, przede wszystkim awanse naukowe (są urlopy i stypendia naukowe, finansowanie publikacji, zwłaszcza „na stopień”). Kryteria awansowe, zasady i warunki zatrudnienia na poszczególnych stanowiskach w uczelni, zapisane w *Statucie PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim (art. 81)*, są jasno określone i publicznie dostępne. Pracownicy na spotkaniu z ZO potwierdzili ich znajomość. Zasady naboru i procedury ogłaszania konkursu na stanowisko naukowo-dydaktyczne i dydaktyczne w PWSZ określa *Zarządzenie nr 100/0101/2014 Rektora PWSZ im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wlkp. 16 grudnia 2014*. Uczelnia i Wydział Humanistyczny wspierają rozwój naukowy i dydaktyczny pracowników. Każdy pracownik *Wydziału Humanistycznego* otrzymuje do dyspozycji rocznie 500 zł z przeznaczeniem na wyjazdy i konferencje krajowe, zagraniczne, zakup książek itp. Możliwe jest też dodatkowe wsparcie finansowe ze strony uczelni w wypadku np. szczególnie kosztownego wyjazdu zagranicznego, czy publikacji książki.

Uczelnia wspiera rozwój kadry także poprzez organizowanie i finansowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje i kompetencje nauczycieli akademickich – pracownicy *filologii* brali udział w takich kursach z zakresu e-learningu, Krajowych Ram Kwalifikacji, języka migowego, także kursach podyplomowych. Pracownicy otrzymują silne wsparcie finansowe i organizacyjne (to drugie zwłaszcza ze strony prężnie działającego *Działu Współpracy Międzynarodowej*) w działaniach na rzecz internacjonalizacji procesu kształcenia (wyjazdy w ramach programu *Erasmus+* i wymiany, wykłady gościnne, staże itd.). Elementem polityki kadrowej jest także system oceny pracownika funkcjonujący w Uczelni. Podstawowe kryteria tej oceny to suma punktów uzyskanych w corocznym sprawozdaniu z osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych, wyniki ankiet studenckich i ocena hospitacji. Sumaryczna ocena pracownika skutkuje właściwie tylko podwyższonym poziomem jego satysfakcji; w uczelni funkcjonuje system motywacyjny - na podstawie liczby punktów uzyskanych w corocznym sprawozdaniu nauczyciela akademickiego oraz ogólnej (zatem subiektywnej) oceny działalności pracownika.

We wniosku kierownika jednostki opiniowanym przez Dziekana Wydziału wskazuje się kandydatów do nagrody Rektora (kryteria przyznawania tej nagrody określa *Uchwała Senatu PWSZ nr 36/000/2014 z 29 września 2014*), ale pracownicy na spotkaniu z ZO stwierdzili, że nagrodę tę otrzymuje się wyłącznie za awanse naukowe. Dodatek finansowy oraz niewielka

zniżka pensum przysługują też osobom pełniącym dodatkowe funkcje organizacyjne (kierownika pracowni, opiekuna koła naukowego).

Skala wymiany międzynarodowej i krajowej kadry dydaktycznej ocenianego kierunku oraz mobilność tej kadry pozostają na dobrym poziomie – co roku kilkunastu pracowników wyjeżdża za granicę w ramach programu *Erasmus i Erasmus+* na wykłady gościnne, szkolenia i staże w wielu krajach europejskich; pracowników zagranicznych uczelni odwiedzających gorzowską *filologię* w ramach tych programów przyjechało w ostatnich trzech latach ośmiu. Dużo intensywniejsza jest wymiana kadry naukowo-dydaktycznej z zagranicznymi ośrodkami naukowymi w ramach dwustronnego porozumienia z Ukrainą (*Przykarpacki Narodowy Uniwersytet im. Wasyla Stefanyka w Iwano-Frankiwsku*) i Francją (*Uniwersytet Lotaryński w Nancy*), podtrzymywane są kontakty i partnerska współpraca z niemieckimi i ukraińskimi uczelniami. Nauczyciele akademicy krajów objętych dwustronnymi porozumieniami prowadzą wzajemnie wykłady gościnne, odbywają szkolenia i staże, organizują konferencje, studenci biorą udział w wymianie i wspólnych warsztatach. Powstał tom tłumaczeń niemieckich studentów pracujących pod opieką pracownika gorzowskiej filologii. Na pograniczu polsko-niemieckim odbywają się cykliczne trójstronne (polsko-niemiecko-ukraińskie) workshopy. Zastanawia brak współpracy *filologii* z ośrodkami akademickimi krajów angielskojęzycznych w sytuacji, gdy na ocenianym kierunku prowadzona jest specjalność *filologia angielska*; na dotkliwy brak takich kontaktów utrudniający osiągnięcie założonych efektów kształcenia wskazywali także na spotkaniu z ZO studenci tej specjalności.

Badania naukowe prowadzone przez kadrę *filologii* mieszczą się w obszarze i dziedzinie *nauk humanistycznych*, w dyscyplinach *literaturoznawstwo* i *językoznawstwo*, do których odnoszą się podstawowe określone dla kierunku efekty kształcenia. Są to badania intensywne i wielokierunkowe, związane zarówno ze specyfiką kierunku, jego programem i efektami kształcenia, jak i przygraniczną lokalizacją PWSZ. Duża część tych badań prowadzona jest w ramach *Akademickiego Centrum Badań Euroregionalnych*, w którego działalność zaangażowane są zespoły badawcze *Wydziału Humanistycznego* (Pracownie: *Badań nad Językiem Pogranicza*, *Badań nad Literaturą i Czasopiśmiennictwem Pogranicza* oraz *Etnopedagogiki*). Większość prac będących efektem prowadzonych przez kadrę *filologii* badań publikowana jest w *Wydawnictwie Naukowym PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim*, jako monografie lub artykuły zamieszczane m.in. w „*Zeszytach Naukowych*” w serii „*Nauki*

Humanistyczne”.

Z efektami kształcenia określonymi dla ocenianego kierunku ściśle związana jest także problematyka niektórych organizowanych (lub współorganizowanych z innymi ośrodkami krajowymi) przez kadrę *filologii* na Wydziale Humanistycznym PWSZ konferencji naukowych, ogólnopolskich (cykliczna konferencja *Dziedzictwo kulturowe regionu pogranicza*, 2013, *Inspiracje glottodydaktyczne*, 2015) i międzynarodowych (*Różnorodność językowa*, 2013, *Nauczanie języków obcych – refleksja dydaktyczna*, 2014, *Begegnungen mit Sprache Und Kultur - Oesterreich*, 2014).

Do prac badawczych prowadzonych w jednostce włączani są studenci *filologii*. Najlepsi z nich towarzyszą pracownikom naukowo-dydaktycznym w ogólnopolskich konferencjach; od tego roku prace licencjackie są prowadzone tak, by finalnie złożyły się na monografię spełniającą standardy monografii naukowej. Pracownicy *filologii* sprawują opiekę naukową nad *Zeszytami Studenckimi*, złożonymi z – recenzowanych przez nauczycieli akademickich - analiz dzieł literackich oraz nad cyklicznymi popularnonaukowymi sesjami studenckimi (np. „*Po drugiej stronie lustra*”).

Rezultaty badań prowadzonych przez pracowników naukowo-dydaktycznych ocenianego kierunku są wykorzystywane w procesie dydaktycznym poprzez włączanie wyników tych badań do treści kształcenia przedmiotów kursowych, co poświadczają sylabusy, są prezentowane na wykładach i zajęciach opcyjnych, oraz w tekstach wygłaszanych na konferencjach naukowych współorganizowanych przez *IFP*, są też wykorzystywane w opiece naukowej nad pracami dyplomowymi i kołami naukowymi. Rezultatem badań prowadzonych przez pracowników *filologii* w ramach *Akademickiego Centrum Badań Euroregionalnych* jest też włączenie do programu kształcenia na specjalności *filologia niemiecka* dwóch nowych przedmiotów (*Literatura pogranicza* i *Projekt kulturoznawczy euroregionalny*).

3. Uzasadnienie:

Na ocenianym kierunku zostały spełnione wymagania dotyczące minimum kadrowego określone w *art. 9a ust. 1 oraz 1a ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym*. Liczba, jakość, dorobek naukowy, doświadczenie dydaktyczne kadry kierunku *filologia* oraz prowadzone przez nią badania naukowe zapewniają prawidłową realizację programu kształcenia oraz umożliwiają studentom ocenianego kierunku osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, choć brak w kadrze pracowników naukowo-dydaktycznych posiadających kompetencje w zakresie dyscyplin *kulturoznawstwo i historia*, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Prowadzone w jednostce badania naukowe związane są z obszarem, dziedziną i dyscyplinami *literaturoznawstwo i językoznawstwo*, do których odnosi się zdecydowana większość założonych efektów kształcenia, a wyniki tych badań są wykorzystywane w procesie kształcenia. Do badań tych włączani są studenci *filologii*. Jednostka współpracuje z ośrodkami zagranicznymi i krajowymi, co ma realny wpływ na program studiów i określone dla niego efekty kształcenia.

3. Zalecenia:

- uzupełnienie kadry o specjalistów z zakresu dyscyplin *kulturoznawstwo i historia*, do których odnoszą się obecne efekty kształcenia;
- korekta przydziału zajęć (Historia literatury angielskiej, Historia krajów angielskiego obszaru językowego, Kultura krajów angielskiego obszaru językowego, Historia i cywilizacja niemieckiego obszaru językowego, Krajoznawstwo krajów niemieckiego obszaru językowego) zgodnie z merytorycznymi kompetencjami prowadzących;
- nawiązanie kontaktów naukowych i dydaktycznych z ośrodkami akademickimi w krajach angielskojęzycznych, co korzystnie wpłynęłoby na proces kształcenia i jego efekty.

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem.*

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium

Jednostka współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym przede wszystkim w zakresie studenckich praktyk zawodowych organizowanych w placówkach oświatowych i kulturalnych, dla specjalizacji translatorskiej – także w biurach tłumaczeń, jednostkach samorządu terytorialnego, biurach i obiektach turystyczno-hotelarskich itp. Praktyki i staże studenckie, prócz praktycznej weryfikacji osiągniętych w czasie studiów efektów kształcenia, mają ułatwić studentom wejście na rynek pracy; służą temu także organizowane przez *Biuro*

Karier PWSZ cykliczne spotkania studentów z instytucjami pośrednictwa pracy.

Współpraca z pracodawcami w sprawie praktyk jest formalizowana w postaci umów i porozumień; pozostałe formy współpracy z otoczeniem zewnętrznym mają charakter niesformalizowany (organizowanie lub współorganizowanie przez kadre i studentów kierunku lokalnych imprez kulturalnych i oświatowych, wykłady pracowników *filologii* dla uczniów i nauczycieli w szkołach i Uniwersytetach III wieku Gorzowa i okolic, a także dla pracowników lokalnych instytucji publicznych, organizacja dyktand i szkolnych konkursów z wiedzy o języku, literaturze i kulturze, prowadzenie otwartej *Akademickiej Poradni Językowej*. Profil i kierunki tej współpracy są ściśle związane z profilem i efektami kształcenia określonymi dla filologii.

Do roku 2015 wpływ interesariuszy zewnętrznych na program i efekty kształcenia na ocenianym kierunku był niesformalizowany, choć realny (Kuratorium Oświaty i opiekunowie praktyk w instytucjach zewnętrznych byli zapraszani do konsultacji w tym zakresie, opiekunowie praktyk w opiniach o przebiegu praktyk oceniali ogólne przygotowanie studentów). W roku akademickim 2015/2016 został powołany *Konwent Wydziału Humanistycznego PWSZ w Gorzowie*, złożony z przedstawicieli Wydziału oraz reprezentantów instytucji zewnętrznych (są w nim m.in. *lubuski Kurator Oświaty, dziennikarz radiowy, przedstawiciel biura tłumaczeń i szkoły językowej, pracownik kina, dyrektor archiwum.*) Wśród zadań *Konwentu* jest opiniowanie programów i efektów kształcenia kierunków studiów realizowanych przez Wydział Humanistyczny.

Studia na kierunku filologia nie są prowadzone we współpracy z podmiotami zewnętrznymi.

3. Uzasadnienie:

Jednostka przywiązuje dużą wagę do współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym i kulturalnym, zaznacza swoją obecność w tym otoczeniu na wiele sposobów, ale do roku 2015 współpraca ta miała charakter niesformalizowany. Od obecnego roku akademickiego te kontakty oraz wpływ interesariuszy zewnętrznych na proces i efekty kształcenia na *filologii* mają charakter systemowy dzięki zawiązaniu się *Konwentu Wydziału Humanistycznego*, w którego skład weszli reprezentanci podmiotów zewnętrznych, w dużej mierze potencjalni pracodawcy studentów ocenianego kierunku. W ramach współpracy *Konwentu* z Jednostką przewidziane jest m.in. opiniowanie przez jego członków efektów kształcenia na filologii.

4. Zalecenia:

Brak

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium:

Studenci Wydziału Filologicznego odbywają zajęcia w dwóch nowoczesnych budynkach przy ul. Teatralnej 25. Mają do dyspozycji 7 sal wykładowych, 7 ćwiczeniowych, 2 seminaryjne i 2 konferencyjne. W większości tych sal znajduje się sprzęt multimedialny, ekrany, niekiedy tablice interaktywne; prowadzący mogą też korzystać z przenośnego sprzętu technodydaktycznego. Zajęcia odbywają się także w laboratorium językowym wyposażonym w program dla tłumaczy Trados i zestawy słuchawkowe z mikrofonami dynamicznymi oraz w trzech pracowniach komputerowych. Studenci kierunku *filologia* mogą teoretycznie korzystać także ze znajdującego się w budynku PWSZ przy ul. Chopina nowoczesnego laboratorium językowego z kabinami do tłumaczenia symultanicznego, dotąd jednak z tej możliwości nie korzystali. W jednym z budynków Wydziału Humanistycznego przy ul. Teatralnej, w którym odbywa się większość zajęć, jest kilka wind dowożących na różne jego poziomy. Studenci niepełnosprawni mają możliwość skorzystania z komputerów z braille'owską klawiaturą, osobom z niesprawnością kończyn górnych wypożyczają się na czas

studiów laptop. Zwraca uwagę troska władz Wydziału Humanistycznego o studentów niepełnosprawnych, liczba i różnorodność ułatwień dla osób dotkniętych niepełnosprawnościami różnego rodzaju.

Studenci Wydziału Filologicznego korzystają z dwóch uczelnianych bibliotek. W siedzibie Wydziału zlokalizowana jest skomputeryzowana Biblioteka Wydziałowa z księgozbiorem liczącym 26 tysięcy woluminów; każdy z kierunków prowadzonych na Wydziale ma tu do dyspozycji po około 1/3 księgozbioru. W stałej prenumeracie znajduje się 46 czasopism o profilu humanistycznym. W jednym z budynków Uczelni przy ul. Chopina mieści się Biblioteka Główna gorzowskiej PWSZ, jej zbiory to około 60 tysięcy książek i 99 czasopism w stałej prenumeracie. Biblioteka Główna jest nowoczesna, w pełni skomputeryzowana w systemie Prolib sprzęgniętym z systemem zarządzania uczelnią – legitymacja studencka jest zarazem kartą biblioteczną. Księgozbiór Biblioteki mieści się w otwartej przestrzeni, studenci mają wolny dostęp do półek i obsługują się sami. W dwóch czytelnich mają do dyspozycji 45 stanowisk czytelniczych, z których 30 ma dostęp do szerokopasmowego Internetu optycznego Pioneer oraz elektronicznych baz Wirtualnej Biblioteki Nauki. W obu bibliotekach znajdują się toalety dla niepełnosprawnych, w Bibliotece Głównej – winda z opisem braille'owskim i urządzeniem dla osób z zaburzeniami błędnika. Kwota na zakupy książek w obu bibliotekach wyniosła w ubiegłym roku 88 tysięcy PLN na książki i 50 tysięcy na czasopisma. Księgozbiór obu bibliotek jest systematycznie powiększany; pracownicy i studenci wypełniają tzw. dezyderaty z tytułem książek przydatnych w dydaktyce i dyrektor biblioteki, po zasięgnięciu opinii Rady Bibliotecznej, włącza je do listy zakupów. Gorzowscy studenci mogą korzystać także z bogatych zbiorów dwóch innych miejscowych bibliotek: Wojewódzkiej i Pedagogicznej, mają również dostęp do Wirtualnej Biblioteki Nauki. Zarówno pracownicy, jak i studenci Wydziału Humanistycznego na spotkaniach z ZO potwierdzili, iż zasoby biblioteczne oddane do ich dyspozycji zaspokajają ich naukowe i dydaktyczne potrzeby. To stwierdzenie odnosi się do całej infrastruktury dydaktycznej Wydziału Humanistycznego, która jest dostosowana do potrzeb studentów i pracowników Wydziału i w pełni umożliwia osiągnięcie założonych dla realizowanych na Wydziale kierunków efektów kształcenia.

Jednostka nie prowadzi kształcenia na odległość.

3. Uzasadnienie:

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa kierunku *filologia* w pełni umożliwia realizację

programu i jego efektów kształcenia na kierunku o profilu ogólnoakademickim oraz prowadzenie badań naukowych. Godna podkreślenia jest dbałość o zapewnienie studentom niepełnosprawnym możliwie najlepszych warunków studiowania.

4. Zalecenia:

Brak

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium:

System opieki naukowej i dydaktycznej działa poprawnie na ocenianym kierunku. Prowadzący zajęcia informują o terminach konsultacji, które w opinii studentów są przestrzegane i adekwatne do ich potrzeb. Dodatkowo nauczyciele akademicy są dostępni za pośrednictwem poczty elektronicznej. Literatura zalecana, zawarta w sylabusach przedmiotów oraz materiały udostępniane przez prowadzących zajęcia (głównie w formie elektronicznej), są w ocenie studentów istotną pomocą w procesie uczenia się.

Wszelkie skargi i wnioski związane z procesem kształcenia, składane przez studentów, kierowane są do *Prodziekana*. Tryb rozpatrywania indywidualnych skarg i wniosków jest przejrzysty i obiektywny. Opiera się on na przepisach obowiązujących w *Uczelni*, takich jak: *Regulamin studiów*.

Opieka naukowa nad studentami ocenianego kierunku opiera się na działalności studenckich *Kół Naukowych*. Sposób rekrutacji do badań naukowych polega na informowaniu studentów

filologii o takiej możliwości przez prowadzących zajęcia dydaktyczne. *Studenckie Koła Naukowe* są finansowane ze środków Jednostki.

Wybór opiekuna pracy następuje spośród nauczycieli akademickich, w roku akademickim – najczęściej jest to 2-3 opiekunów. Studenci mogą również wybrać nauczyciela akademickiego spoza przedstawionej listy przez złożenie podania z taką prośbą. Studenci pozytywnie oceniają zasady wyboru opiekuna oraz proces dyplomowania, w tym możliwość wyboru tematyki pracy dyplomowej.

Zarządzeniem nr 61/0101/2014 Rektora z dnia 22.09.2014r z późniejszymi zmianami został wprowadzony *Regulamin przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej studentom PWSZ im. Jakuba Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim*. Sposób przyznawania stypendiów jest przejrzysty i nie budzi zastrzeżeń. Uprawnienia do przyznawania stypendiów zostały przekazane *Wydziałowej Komisji Stypendialnej w myśl art. 176 ust. 3 ustawy. Większość Komisji stanowią studenci zgodnie z art. 177 ust. 3 Ustawy*. Wnioski studentów kierunku *filologia* składane są do Dziekanatu. Od decyzji wydanej przez *Komisję* przysługuje prawo złożenia odwołania do *Odwoławczej Komisji Stypendialnej*. Stypendia są wypłacane na indywidualne konto studenta. *Uczelnia* posiada również dom studencki, który jest dodatkową formą opieki materialnej nad studentami.

Kryteria przyznawania stypendium rektora są przejrzyste i oprócz wysokiej średniej z ocen uwzględniają również osiągnięcia sportowe, naukowe i artystyczne. W opinii studentów stypendium rektora dla najlepszych studentów jest aspektem motywującym ich do osiągania lepszych wyników w nauce. Polityka naliczania opłat prowadzona przez *Uczelnię* jest przejrzysta i zgodna z *Ustawą*.

Na terenie kampusu znajduje się bufet studencki oraz automaty z przekąskami. Dostępne są również punkty ksero i parking nieopodal Jednostki. Studenci pozytywnie wypowiadają się w kwestiach związanych z opieką dydaktyczną i materialną oferowaną przez *Uczelnię*. Za mocne strony kształcenia podają przychylność władz i relacje oparte na wzajemnym szacunku, jak również zaangażowanie nauczycieli akademickich w proces kształcenia. Za słabe strony kształcenia podają niedostosowane do ich potrzeb godziny zajęć dydaktycznych – popołudniowe, jak również brak możliwości realnego wpływu na wybór specjalizacji z powodu małej liczby studentów na ocenianym kierunku.

Jednostka uczestniczy w programie wymiany studenckiej *Erasmus+*. Dostęp do informacji o programie zapewnia *strona internetowa* Jednostki oraz *Pełnomocnik Rektora ds. Współpracy z Zagranicą i Koordynator programu Erasmus+*. Studenci znają zasady rekrutacji do

programu, jednak niechęć do wyjazdów wzbudza uboga lista *Uczelni*, które mogłyby być atrakcyjne dla studentów *filologii*. Problematiczne jest również ustalenie planu i programu studiów za granicą, tak aby osiągnęte przez studentów efekty kształcenia były zbieżne z zakładanymi dla ocenianego kierunku. Osoby odpowiedzialne za wymianę studencką, podczas spotkania z ZO PKA, potwierdziły zarzuty studentów. W opinii studentów ocenianego kierunku działalność *Koordynatora programu Erasmus+* jest znikoma w zakresie popularyzacji wiedzy i informacji o wymianie studenckiej, jak również w zakresie pozyskiwania nowych i utrzymywania istniejących porozumień między *Uczelniami* w ramach programu wymiany studenckiej.

Jednostka jest przygotowana do przyjmowania studentów zagranicznych przez prowadzenie zajęć w języku angielskim oraz prowadzenie zajęć przygotowawczych z języka polskiego dla obcokrajowców tak, aby ułatwić im studiowanie w języku polskim.

Jednostka nie uczestniczy w żadnym programie wymiany krajowej.

Studenci posiadają orientację w system ECTS, jednak nie wykorzystują możliwości przez niego stworzonych.

Uczelnia stwarza możliwość rozwoju naukowego studentów poprzez finansowanie m.in. ich wyjazdów na konferencje naukowe oraz świadczoną pomoc naukową. Jednostka współorganizuje też konferencje, a których prelegentami są studenci.

W Uczelni funkcjonuje *Biuro Karier*, studenci jednak nie dostrzegają jego działalności, strona internetowa *Biura Karier* jest nieaktualna.

Jednostka wspiera *Samorząd Studencki* finansowo oraz merytorycznie w podejmowanych działaniach mających na celu nawiązanie współpracy z otoczeniem społecznym, gospodarczym i kulturalnym np. przez finansowanie *Przeglądu Kabaretów Studenckich PiGi*, *Juwenalia*, czy wyjazdy na konferencje.

W Uczelni funkcjonuje *Pełnomocnik Rektora ds. osób niepełnosprawnych*. Informacje nt zakresu oferowanego wsparcia dla studentów z niepełnosprawnościami znajdują się na stronie *www.Jednostki*. Oferuje ona pomoc w formie stypendium socjalnego. Zasoby materialne, w tym infrastruktura dydaktyczna i naukowa, są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych (windy, podjazdy, specjalnie wyposażone toalety, udogodnienia w czytelni, pomieszczenie socjalne). Studenci z niepełnosprawnościami bardzo pozytywnie wypowiadali się w kwestii wsparcia, jakie oferuje im *Jednostka* w procesie kształcenia. Studenci zwrócili uwagę, iż w razie konieczności nauczyciele akademicki uwzględniają rodzaj niepełnosprawności studenta w kontekście metod kształcenia, jak również sposobie

weryfikacji efektów.

Dostępność oraz sposób funkcjonowania Dziekanatu zostały ocenione przez studentów pozytywnie. Godziny otwarcia są dostosowane do ich potrzeb, a jakość pracy i merytoryczne przygotowanie pracowników zostały ocenione pozytywnie.

Jednostka posiada również rozbudowany system *e-Dziekanat*, do którego każdy ze studentów posiada dostęp poprzez swoje indywidualne konto. W opinii studentów system jest bardzo przydatny, gdyż za jego pomocą mogą oni uzyskać wiele informacji dotyczących m.in. toku studiów, opłat i stypendiów, przedmiotów, ocen końcowych itp.

Polityka informacyjna w zakresie programu kształcenia, jak i informacji o procedurach związanych z pomocą materialną działa poprawnie. Informacje są publikowane na stacjonarnych tablicach informacyjnych w budynkach *Jednostki* oraz za pośrednictwem strony internetowej. W ocenie ZO studenci mają zapewnioną skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną.

3. Uzasadnienie:

Jednostka zapewnia pomoc naukową, dydaktyczną i materialną sprzyjającą rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich podczas konsultacji, rozbudowanego systemu pomocy materialnej oraz działalności naukowej w ramach studenckich kół naukowych.

Jednostka częściowo stwarza warunki do udziału studentów w programach wymiany międzynarodowej.

Jednostka w pełni wspiera studentów kierunku *filologia* w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym i kulturowym poprzez organizację konferencji i seminariów.

Jednostka częściowo zapewnia studentom wsparcie w procesie wchodzenia na rynek pracy poprzez działalność *Biura Karier*, pomimo, że studenci nie dostrzegają jego działań z powodu prowadzonej znikomej polityki informacyjnej nt jego działalności.

Jednostka w pełni zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia poprzez powołanie m.in. *Pełnomocnika Rektora ds. osób niepełnosprawnych* oraz wypracowanie szeregu innych udogodnień.

Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie opieki dydaktycznej i materialnej poprzez Dziekanat oraz system *e-Dziekanat*. Wszystkie

informacje związane z programem kształcenia i procedurach toku studiów są ogólnodostępne

4. Zalecenia:

- *Jednostka* powinna skutecznie zwiększyć atrakcyjność oferty *Uczelni*, z którymi może być realizowana wymiana międzynarodowa w ramach programu *Erasmus+* poprzez nawiązanie nowych porozumień, jak również odnowienie tych już wygasłych zwracając szczególną uwagę na to, aby wyjazd studentów ocenianego kierunku był możliwy w szczególności w kontekście osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia;

- *Jednostka* powinna wprowadzić bardziej skuteczną politykę informacyjną w zakresie działalności *Biura Karier*, zadbać o uaktualnienie strony www *Biura*, jak również położyć nacisk na uatrakcyjnienie oferty *Biura Karier* w zakresie ofert staży i praktyk związanych stricte z ocenianym kierunkiem.

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:*

6.1.1. projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,*

6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,

6.1.3 weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania,*

6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

6.1.5. wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności

na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia,*

6.1.6. kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej,*

6.1.7. wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,

6.1.8. zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów,

6.1.9 sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,

6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium:

Bezpośredni nadzór nad procesem kształcenia i jego jakością na Wydziale sprawuje *Dziekan*, którego wspierają *Prodziekani*, *Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia - WZJK*, *Wydziałowe Zespoły ds. Programów Kształcenia na Wydziale Humanistycznym - WZPK* oraz *Zakładowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia - ZZJK* (powołane na mocy Zarządzenia nr 90/0101/2015 Rektora PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim, jak i kadra kierownicza Katedr i Zakładów.

Uczelniany, w tym *Wydziałowy System Zapewnienia Jakości Kształcenia* odpowiada za monitorowanie, ocenę oraz doskonalenie procesu kształcenia poprzez okresowe przeglądy programów kształcenia, aktualizację sylabusów, monitoring systemu weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia oraz badanie losów absolwentów.

Udział interesariuszy wewnętrznych (nauczycieli akademickich, studentów za pośrednictwem przedstawicieli *Uczelnianej Rady Samorządu Studentów*, pracowników administracji) w projektowaniu efektów kształcenia jest zapewniony poprzez ich udział w pracach lub uczestnictwo w składzie organów wydziałowych odpowiedzialnych za sprawowanie nadzoru nad zapewnianiem jakości kształcenia. Liczba reprezentantów studentów w *Radzie Wydziału* spełnia wymogi *art. 67 ust. 4 Ustawy*. Dodatkowo reprezentant studentów znajduje się w *Wydziałowej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia*. Prowadzono również konsultacje z interesariuszami zewnętrznymi, którzy mieli wpływ w różnym stopniu sformalizowania w kolejnych latach na kształt planu i programu studiów ocenianego kierunku (por. przedstawioną dokumentację dot. opiniowania programów przez min. takie podmioty zewnętrzne, jak: *Folwark Pszczew*, *Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej*, *Janas Logistics sp. Z o.o.*, *Wojewódzki Ośrodek Metodyczny*, *EFFECT – biuro tłumaczeń* oraz opinie pracodawców na spotkaniu z ZO).

W celu przejrzystości i określenia poszczególnych etapów monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia przeprowadzono przez *Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia* szkolenie dla studentów. Sporządzono sprawozdanie z przeprowadzonego szkolenia dot. KRK i kart przedmiotu – sylabusu dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych w dniach 1 i 20 grudnia 2014 r.

W dniu 2. 03. 2015 r. według przyjętych regulacji opracowano dokument *Procedura oceny*

stopnia realizacji założonych efektów kształcenia. Powyższa procedura obejmuje studentów wszystkich kierunków na Uczelni, poziomów i form studiów.

Zasady składania prac dyplomowych i przeprowadzania egzaminu dostępne są na stronie www WH. Jednym ze sposobów weryfikowania oryginalności składanych prac dyplomowych jest korzystanie z systemu antyplagiatowego (zgodnie z *Zarządzeniem Rektora nr 120/0101/2013 z 19.11.2013 r. ws składania i poddawanie procedurze antyplagiatowej prac dyplomowych*). Studenci są informowani o formach wykrywania plagiatów, głównie za pośrednictwem opiekunów prac dyplomowych. Każdy student ma obowiązek złożenia pracy dyplomowej do *Dziekanatu* w celu poddania jej weryfikacji w programie antyplagiatowym.

Ocena stopnia realizacji efektów kształcenia związanych z obowiązkowymi praktykami zawodowymi (w tym ich programów) przeprowadzana jest na podstawie zasad organizacji i zaliczenia praktyk studenckich dla kierunku *filologia*, które zawarto w *Procedurze odbywania i dokumentowania praktyk zawodowych*. Powyższej oceny dokonuje WZJK po zasięgnięciu opinii u opiekuna praktyk. Sporządzone sprawozdanie z realizacji praktyk przedstawia Dziekanowi, a ten RWH na pierwszym, w kolejnym roku akademickim, spotkaniu (analizy oceny praktyk dokonuje się raz w roku). Kompleksowej analizy realizacji praktyk na prowadzonych kierunkach i Wydziałach dokonuje UZJK wraz Pełnomocnikiem Rektora ds. Jakości Kształcenia.

Podstawą do analizy stopnia weryfikacji zakładanych efektów kształcenia są wypracowywane wnioski w trakcie spotkań Wydziałowych Zespołów ds. Jakości Kształcenia, które to dokonują diagnozy procesów kształcenia przez ustalanie słabych i mocnych stron, ocenę efektów kształcenia dokonaną przez nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe na kierunku, ocenę zasad dyplomowania, ocenę zgodności doboru tematów prac dyplomowych z profilem kształcenia, realizacji i oceny praktyk zawodowych oraz hospitacji zajęć.

Weryfikacja osiągniętych przez studentów efektów kształcenia jest prowadzona przez nauczycieli akademickich w sposób ciągły w toku zajęć z wykorzystaniem określonych w kartach oceny form i metod oceny. Przedstawiona ZO dokumentacja wskazuje, że przedmiotem analizy wyników ocen z egzaminów, oceny stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, jak i oceny programu wraz z propozycją jego korekty zajmują się pracownicy naukowo-dydaktyczni. W sprawozdaniach Zakładów Języka Niemieckiego i Angielskiego wskazano jedynie tematy podejmowane w trakcie spotkań, natomiast nie

zawierają one żadnego opisu wypracowanych stanowisk (por. Sprawozdania za lata 2013/2014 i 2015/2016). Następnie prace nad analizą ww obszarów podejmuje Zespoły ds. Jakości Kształcenia przedstawiając wnioski w postaci sprawozdań do WZJK (por. Sprawozdanie WZJK 2014/2015 w raz z zał. 1 i 2). Odnotowane zmiany w programie kształcenia na kierunku *filologia* wskazują na realne wykorzystywanie pozyskanych informacji i służą procesowi doskonalenia jakości kształcenia na analizowanym kierunku.

Kadra naukowo-dydaktyczna podlega okresowej ocenie w zakresie działalności naukowo-badawczej w oparciu o przepisy ustawowe oraz wewnętrzne regulacje uczelniane (okresy rotacji, dorobek publikacyjny oraz aktywność konferencyjna). Dane są zgromadzone w *arkuszu ocen - Uchwała Senatu Nr 73/000/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia arkusza oceny pracy nauczyciela akademickiego w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim.*

Jednym z mechanizmów oceny jest systematycznie prowadzona na Wydziale ankietyzacja. Dotychczas odbywało się to raz w roku. Na posiedzeniu *Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim w dniu 3 marca 2016 r.* ustalono, że ankietyzacji będzie przeprowadzana dwa razy w roku. Kwestionariusz uwzględnia poziom merytoryczny zajęć, stopień przygotowania prowadzącego do ich prowadzenia, przystępność przekazu, sumienność, przejrzystość kryteriów zaliczania, obiektywizm oceniania oraz dostępność prowadzącego podczas konsultacji lub dyżurów. Nie zawiera on jednak pytań związanych z oceną adekwatności przyjętych metod oceniania do zakładanych efektów kształcenia, czy też zgodności stosowanych metod oceniania z metodami zawartymi w karcie przedmiotu. Należy jednak podkreślić, że kwestionariusz przewiduje miejsce na uwagi studentów.

W ocenie studentów jej wyniki nie są uwzględniane przy okresowej ocenie nauczycieli akademickich.

Ankieta przeprowadzana jest w warunkach zapewniających anonimowość studentów za pośrednictwem platformy elektronicznej, za pośrednictwem e-Dziekanatu. Wyniki stanowią między innymi podstawę przygotowywanego rocznego *Raportu z oceny funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Wydziale Humanistycznym PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim.* Zawiera on również informacje o pracach zaplanowanych i zrealizowanych, ocenę stopnia realizacji zaleceń sformułowanych przy poprzednim przeglądzie *Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia,* a także formułuje dalsze działania naprawcze w tym obszarze.

Dodatkowe informacje, wspomagające ocenę okresową pracownika dydaktycznego pozyskuje się w ramach hospitacji zajęć. Wnioski z hospitacji (przeprowadzanych zgodnie z harmonogramem hospitacji przyjętym na posiedzeniu *Rady Wydziału Humanistycznego w dniu 17 listopada 2015 r.*), jak i wynikające z analizy ankiet studentów dotyczących zajęć prowadzonych przez pracowników są brane również pod uwagę podczas obsady zajęć dydaktycznych. Raporty z hospitacji zajęć (por. za rok akademicki 2014/2015) sporządzane są w oparciu o arkusz spostrzeżeń hospitacyjnych i bardziej dotyczą opisu prowadzonej oceny od strony formalnej, niż pogłębionej analizy merytorycznej, poza stwierdzeniem, że wszyscy hospitolowani uzyskali oceny bardzo dobre.

Kwalifikacje dydaktyczne kadry podnoszone są min. w oparciu o prowadzone szkolenia na Uczelni np. z e-learningu, czy też znajomości KRK, organizowane kursy nauki języków obcych, w tym również języka migowego.

Jednostka nie jest uprawniona do potwierdzania efektów uczenia na kierunku *filologia* w oparciu o uprawnienia wynikające z *art. 170e Prawo o Szkolnictwie Wyższym. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza systemem studiów, przez studentów na podstawie uczenia się nieformalnego i wcześniejszego doświadczenia zawodowego*, zostały opracowane w uczelnianym *Regulaminie weryfikacji i potwierdzania efektów uczenia się w PWSZ im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim. (Uchwała Nr 22/000/2015/ Senatu PWSZ z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminie weryfikacji i potwierdzania efektów uczenia się w PWSZ im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim. Zarządzeniem Rektora z 12 października 2015 r. powołano Wydziałową Komisję ds. Weryfikacji Efektów Uczenia się*. Nie przedstawiono ZO dowodów wszczęcia tej procedury.

Monitorowanie karier zawodowych absolwentów prowadzi *Zespół ds. Monitoringu Kariery Zawodowej Absolwentów*, powołany w strukturze międzywydziałowej *Biura Karier*. Zespół został powołany *Zarządzeniem nr 15/0101/2015 Rektora PWSZ z dnia 23 marca 2015 r. w sprawie powołania Zespołu ds. Monitoringu Kariery Zawodowej Absolwentów PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim*. Z badań sporządzany jest raport pt. *Analiza badań dotycząca losów absolwentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim*. Celem tego badania, przeprowadzonego przy użyciu ankiety jest zbadanie sytuacji edukacyjnej i zawodowej absolwentów, w tym absolwentów *filologii*. Jednak opracowanie to nie zawiera wniosków i zaleceń z przeprowadzonego badania. Zgromadzone dane nie są wykorzystywane przez *Wydział* w obszarze *Wewnętrznego Systemu Zapewniania*

Jakości Kształcenia.

Ponadto absolwenci biorą udział w ankietyzacji dotyczącej jakości kształcenia. Jej wyniki są zgromadzone w publikacji pt. *Analiza jakości kształcenia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jakuba Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim*, i są ogólnie dostępne. Badanie to miało na celu ocenę jakości kształcenia na Wydziale Humanistycznym PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim. Wyniki tej oceny zostały już częściowo wykorzystane min. do procesu doskonalenia programu kształcenia, jak i będą wykorzystane do poprawy jakości kształcenia w przyszłości.

Określone zostały również obowiązki nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia *Uchwałą Senatu nr 74/000/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie ustalania zakresu obowiązków nauczycieli, rodzaju zajęć objętych tym zakresem oraz obliczania godzin dydaktycznych w PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim.*

Kolejnym elementem składowym *wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia* jest *Program motywacyjny dla niesamodzielnich pracowników Wydziału Humanistycznego*. Celem tego programu jest zapewnienie warunków i odpowiedniego tempa rozwoju zawodowego, naukowego pracowników niesamodzielných; określenie przejrzystych kryteriów oceny postępów naukowych pracowników niesamodzielných oraz zapewnienie należytego poziomu merytorycznego zajęć dydaktycznych oraz innych świadczonych form usług edukacyjnych powierzonych pracownikom.

Ocena zasobów materialnych, w tym infrastruktura dydaktyczna i naukowa *Wydziału* leży w gestii *Władz Wydziału Humanistycznego*. Podstawą tej oceny są informacje uzyskane od nauczycieli, studentów i pracowników pionu administracyjnego. Stanowi to podstawę do sporządzenia tzw. *Planu Zakupów*.

Jednostka nie posiada wypracowanych procedur włączających interesariuszy wewnętrznych w cykliczną ocenę zasobów materialnych wykorzystywanych w procesie kształcenia i oferowanych im środków wsparcia. Pomimo tego interesariusze wewnętrzni wypowiedzieli się pozytywnie o takiej formie oceny.

Na WH archiwizowane są prace cząstkowe i etapowe (testy, kolokwia, projekty, inne prace pisemne np. z egzaminów), sprawozdania z praktyk, które to podlegają analizie min. przez *Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia*, kierowników *Zakładów* oraz *Zespół ds. Egzaminu Praktycznej Nauki Języka*.. Wszystkie podejmowane działania powiązane z zapewnianiem jakości kształcenia na kierunku są również gromadzone, analizowane i dokumentowane w protokołach *Rady Wydziału Humanistycznego*. Do dokumentacji, która

obejmuje wszystkie obszary działalności *Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia* jest *Księga Jakości Wydziału Humanistycznego*. Księga ta zawiera opis procedur, politykę jakości kształcenia, system zarządzania jakością oraz określa cele strategiczne *Wydziału Humanistycznego*, do których należą:

1. podnoszenie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki oraz informatyzacja społeczeństwa;
2. efektywne, prorozwojowe wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz przedstawia najważniejsze działania *Wydziału* pozwalające na realizację tych celów. Określa również politykę zarządzania jakością kształcenia na *Wydziale Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim*.

Dokumentacja związana z procesem kształcenia, w tym z funkcjonowaniem *Wydziałowego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia* znajduje się na *wydziałowej stronie www*. Zamieszcza się tam plany studiów oraz informacje dotyczące zasad dyplomowania. Dodatkowo informacje te znajdują się w formie papierowej na tablicach informacyjnych (gablotech) rozmieszczonych na całym *Wydziale*, a także w informatorach, które są drukowane przed rozpoczęciem rekrutacji. Zainteresowanym, dokumenty udostępnia również *Dziekanat*. Studenci pozytywnie wypowiadają się w kwestii dostępu do informacji związanych z procesem kształcenia, w tym harmonogramu roku akademickiego i zajęć dydaktycznych, regulaminów i druków związanych z opieką materialną i dydaktyczną obowiązujących w *Jednostce*. Nie są prowadzone badania satysfakcji studentów z dostępności i aktualności informacji. Pewne zastrzeżenia ZO budzi brak aktualizacja informacji na stronie internetowej *Jednostki* w zakresie wydarzeń w *Uczelni*, jak i ogłoszeń związanych ze sprawami studenckimi.

Szczegółowe informacje o zakładanych efektach kształcenia są zawarte na stronach *www*. Podobnie jak inne dokumenty m.in.: protokoły z zaliczeń i egzaminów oraz dodatkowo dostępne są w poszczególnych *Zakładach* i w *Dziekanacie*.

Wszystkie działania podejmowane przez *Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia* na dany rok akademicki, zawarte są w harmonogramie prac. Harmonogram ten określa podmiot odpowiedzialny za realizację zadania, zakres i sposób realizacji zadania oraz ocenę stopnia realizacji zaleceń sformułowanych przy poprzednim przeglądzie *Wewnętrznego Systemu*

Zapewnienia Jakości Kształcenia. Zawiera też zalecenia do realizacji, będące zarazem harmonogramem działań, na kolejny rok akademicki, a także charakterystykę działań podjętych na Wydziale w ramach procesu kształcenia w danym roku akademickim. Ocena skuteczności działań WSdsJK prowadzona jest na szczeblu kierunkowym (za pośrednictwem *Kierunkowych Zespołów Zapewnienia Jakości Kształcenia*, na zebraniach zakładów) i wydziałowym (poprzez działania *Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia* oraz Rady Wydziału).

3. Uzasadnienie:

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia funkcjonujący na Wydziale *Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim* należy ocenić pozytywnie. Badania jakościowe są usystematyzowane i obejmują wszystkie obszary działalności Jednostki. Wprowadzony w ramach wizytowanego kierunku system zapewniania kształcenia odwołuje się do procedur i procesów (ankieta studencka, ocena nauczycieli akademickich, weryfikowanie efektów kształcenia przez nauczycieli akademickich, hospitacje zajęć), wykorzystywanych w celu podnoszenia oraz doskonalenia jakości kształcenia na kierunku *filologii*.

Rola interesariuszy wewnętrznych (osoby zaliczone do minimum kadrowego, pozostali pracownicy naukowo-dydaktyczni prowadzący zajęcia, studenci) oraz interesariusze zewnętrzni (przedstawiciele pracodawców, otoczenia społeczno-gospodarczego) są włączeni do tych procesów, choć w różnym stopniu i zakresie.

4. Zalecenia:

- *Jednostka* powinna wprowadzić mechanizmy samooceny studentów w zakresie osiągniętych efektów kształcenia – np. w postaci ankiet (np. przez wprowadzenie dodatkowego pytania lub zamiany pytania w ankiecie oceny nauczyciela akademickiego);

- należałoby wprowadzić rozwiązania, które umożliwią studentom usystematyzowany udział w monitorowaniu i doskonaleniu zasobów materialnych, a także oferowanych im środków wsparcia;

- w ankiecie oceny nauczyciela akademickiego należy uwzględnić adekwatność przyjętych metod weryfikacji do zakładanych efektów kształcenia;

- należy rozważyć możliwość wprowadzenia konsultacji ze środowiskiem studentów w sprawie pytań zawartych w ankietach przeprowadzanych na kierunku;

- należy zastanowić się nad procedurą upowszechnienia informacji nt. roli procesu ankietyzacji, sposobu wykorzystania wyników, działań, do których prowadzą, aby przeprowadzane badania były efektywne;
- Zespół Oceniający zwraca uwagę na konieczność większego wykorzystywania informacji zgromadzonych w wyniku przeprowadzonych badań karier edukacyjnych i zawodowych absolwentów oraz formułowanie wniosków, zaleceń z przeprowadzonego badania. Mogą one wydatnie posłużyć do doskonalenia w obszarze wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na *Wydziale Humanistycznym*;
- należy zwrócić większą uwagę w sporządzanych sprawozdaniach na opis i ocenę merytoryczną analizowanych obszarów wraz z wypracowaniem wniosków w postaci zaleceń; a w kolejnych latach wskazywać stopień ich realizacji.

Odniesienie się do analizy SWOT przedstawionej przez jednostkę w raporcie samooceny, w kontekście wyników oceny przeprowadzonej przez zespół oceniający PKA

Jednostka dokonała właściwej analizy SWOT podkreślając swoje atuty (zależne od czynników wewnętrznych) zwłaszcza upatrując je m.in. w małej liczebności grup, w których realizowane są zajęcia dydaktyczne, związków programu kształcenia z prowadzonymi badaniami oraz dobrej infrastrukturze. Wszystkie one, podobnie jak sygnalizowane przez Jednostkę ograniczenia dot. niewielkiej liczby zajęć obieralnych, braku mobilności międzynarodowej studentów oraz sformalizowania, dopiero od roku 2015, współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w pełni zostały potwierdzone w toku prac ZO.

W przypadku wymienianych czynników zewnętrznych jeden z nich został już spełniony, jak przekształcenie *Uczelni w Akademię* od 2016/2017 roku akademickiego. Podobnie jak analizowana jednostka ZO upatruje pogłębienia kontaktów i intensyfikację współpracy z interesariuszami zewnętrznymi za pośrednictwem powołanego Konwentu Wydziałowego.

Niewątpliwym zagrożeniem dla funkcjonowania i utrzymania odpowiednio wysokiego poziomu jakości kształcenia na kierunku *filologia*, będącym poza sferą wpływów Uczelni, jest odnotowany obniżający się poziom znajomości języka obcego (kierunkowego) u kandydatów na studia filologiczne. W skali całego kraju obserwujemy pogłębiający się brak zainteresowania zawodem nauczyciela, co w przypadku takich kierunków jak *filologia*, gdzie specjalność nauczycielska jest jedną z wiodących, budzi poważne obawy władz Uczelni.

Wnioski wypływające z analizy SWOT dokonanej przez Jednostkę wskazują na wysoki poziom świadomości w zakresie silnych i słabych stron analizowanego kierunku, co wskazuje

na merytorycznie przeprowadzoną ocenę i analizę.

Dobre praktyki:

ZO za dobra praktykę wprowadzoną na kierunku uznał:

- dbałość ze strony władz Uczelni o komfort osób niepełnosprawnych przez stworzenie im dobrych warunków do studiów (m.in. przez indywidualny dobór metod i narzędzi weryfikacji efektów kształcenia przez prowadzącego zajęcia, dostosowanie ich do orzeczonej niepełnosprawności studenta, dostosowywanie infrastruktury Uczelni do studentów z różnymi rodzajami niepełnosprawności),
- wyłanianiu 5% najlepszych absolwentów *PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim* w danym roku akademickim (por. 2014/2015), co pozwala im ubiegać się w banku o umorzenie 20% kredytu studenckiego;
- prowadzenie otwartej, *Akademickiej Poradni Językowej*,
- wprowadzenie możliwości otrzymania podwójnego dyplomu na kierunku.